

Obținerea probelor

Anglia și Țara Galilor

Conținut furnizat de

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

În cauzele civile, de regulă, sarcina probei aparține părții care face o susținere; astfel încât judecătorul (sau juriul) este convins că susținerea respectivă este corectă, având în vedere balanța probabilităților. Sarcina probei se aplică ambelor părți, cu excepția cazului în care este evident că reclamantul nu și-a îndeplinit sarcina; în acest caz, judecătorul are dreptul să acționeze fără a perturba cealaltă parte.

În practică, acest lucru înseamnă că instanța este convinsă că evenimentul a avut loc, având în vedere balanța probabilităților. Acest standard al probei se modifică după principiul conform căruia cu cât fapta se produce mai rar, cu atât mai mare este sarcina probei, astfel cum a explicat Lord Hoffman în Cauza *Secretary of State for the Home Department/Rehman*[1].

[1] [2001] UKHL 47.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Nu este necesar să se dovedească faptele care sunt admise, care sunt evidente sau care sunt irelevante pentru cauză.

În conformitate cu legea, există diferite prezumții care pot fi răsturnate prin prezentarea de probe contrarii. Printre acestea se numără prezumțiile privind legitimitatea copiilor, valabilitatea căsătoriilor, capacitatea mentală a adulților și prezumția de deces în cazul persoanelor dispărute. Există prezumția de nevinovăție în materie penală, însă o condamnare penală este admisibilă în procedurile civile ca dovadă a faptului că o parte a comis o infracțiune (și înseamnă că părții respective îi revine sarcina de a dovedi nevinovăția).

Există o prezumție de neglijență în cazul în care un reclamant dovedește că a suferit un prejudiciu dintr-o cauză aflată sub controlul exclusiv al pârâtului și că accidentul a fost de natura celor care survin în mod normal din neglijență[1]. O prezumție similară apare atunci când unei persoane i-au fost încredințate bunuri și acestea au fost pierdute sau distruse. În ambele cazuri, prezumția poate fi răsturnată de către pârât.

Un domeniu în care sarcina probei este inversată este legislația privind discriminarea în ocuparea forței de muncă. Odată ce sunt prezentate dovezi *prima facie* în susținerea discriminării, sarcina de a demonstra că nu a existat nicio discriminare îi revine celeilalte părți. Acest fenomen a luat naștere din legislația europeană privind discriminarea și se regăsește, în prezent, în Legea din 2010 privind egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați.

În final, există mai multe materii civile privind cauze de răspundere obiectivă, în special în legătură cu legislația în materie de sănătate și siguranță. Și anume, în cazul producerii unui accident, angajatorul este ținut

răspunzător în temeiul obligației sale stricte de diligență.

[1] [2001] UKHL 47.

[2] Doctrina *res ipsa Loquitur* sau fapta vorbește de la sine.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?

Standardul probei în cauzele civile este „balanța probabilităților”. Cu alte cuvinte, instanța constată că un fapt este stabilit dacă aceasta este convinsă că este mai mare probabilitatea ca faptul respectiv să fi avut loc decât probabilitatea să nu fi avut loc. După cum s-a menționat mai sus, standardul funcționează în mod flexibil: în balanța probabilităților sunt necesare dovezi mai convingătoare pentru a stabili acuzații grave, cum ar fi fraudă – întrucât, în general, se consideră că astfel de acuzații sunt susceptibile de a fi adevărate.

Acest test se modifică în două situații. În situațiile în care, în absența unor argumente convingătoare, nu există nici argumente contrare, judecătorul este îndreptățit să constate că respectiva cauză nu a fost dovedită[1]. În plus, în cererile de pronunțare a unei hotărâri sumare[2], pragul este destul de scăzut, iar instanța va pronunța o hotărâre fără beneficiul unei dezvăluiri complete sau al unui interrogatoriu contradictoriu.

[1] Acest fenomen a fost examinat în *Rhesa Shipping*[1985] 1WLR.

[2] Adesea utilizate în TCC pentru punerea în executare a unei hotărâri arbitrale de plată a unei sume de bani.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

În procedurile civile, probele[1] sunt obținute prin dezvăluirea înscrisurilor relevante de către părți, precum și prin depozițiile martorilor și ale experților, acestea trebuind să fie prezentate în fața instanței.

În fiecare caz se aplică reguli diferite.

- Dezvăluirea

Părțile la procedurile civile au obligația să dezvăluie[2] existența unor înscrisuri aflate sub controlul sau în posesia lor, în măsura în care instanța dispune acest lucru, și să permită celorlalte părți să ia cunoștință de aceste înscrisuri. În mod normal, instanța dispune „dezvăluirea standard”, care impune părților să caute în mod rezonabil înscrisuri care fie sprijină, fie afectează în mod negativ cauza oricărei părți, fără să fie nevoie de vreo cerere adresată instanței de către părți. Pentru orice alte tipuri de dezvăluiri, o parte trebuie să solicite autorizarea instanței. De asemenea, instanța poate să dispună conservarea probelor și a bunurilor.

- Martorii

Nu este necesară autorizarea instanței pentru ca părțile să prezinte depoziții ale martorilor în sprijinul cauzelor lor. Cu toate acestea, o parte care dorește să se bazeze pe depoziția unui martor trebuie să comunice o declarație din partea martorului semnată de acesta și în care se prezintă mărturia sa și trebuie să cheme martorul pentru a depune mărturie orală la proces. În cazul în care partea nu comunică o declarație sau un rezumat din partea martorului înainte de proces, partea nu poate chema martorul respectiv fără autorizarea instanței. În plus, instanța are competențe extinse de a controla ce elemente de probă sunt permise, cum ar fi excluderea probelor care ar fi de altfel admisibile și limitarea interrogatoriului contradictoriu al martorilor.

O parte poate, de asemenea, să solicite un ordin judecătoresc prin care proba cu martori să fie prezentată sub forma unei depoziții sub jurământ luată de un examinator numit de instanță[3] anterior termenului fixat pentru audierea acțiunii.

Rolul judecătorului este în principal de a evalua probele prezentate de părți și nu include o funcție independentă de constatare a faptelor.

- Martorii experți

O parte nu poate invoca probe rezultate în urma unei expertize[4] decât cu autorizarea instanței. Instanța poate să controleze aspectele pe baza cărora urmează să fie prezentate elemente de probă rezultate în urma unei expertize, forma în care sunt prezentate probele și onorariile care trebuie plătite expertului.

În cazul în care mai multe părți doresc să prezinte rapoarte de expertiză cu privire la o chestiune, instanța poate dispune ca probele să fie furnizate de un singur expert care primește instrucțiuni comune de la părți, mai degrabă decât de câte un expert separat care primește instrucțiuni de la fiecare parte. Instanța poate dispune acest lucru din proprie inițiativă, fără acordul părților.

Instanța nu solicită părților să prezinte rapoarte de expertiză din proprie inițiativă. Cu toate acestea, instanța poate să desemneze un expert în calitate de „evaluator” care să asiste instanța cu privire la o chestiune. Instanța poate instrui evaluatorul să întocmească un raport (ale cărui copii trebuie să fie puse la dispoziția părților) și să participe la proces pentru a consilia instanța.

Partea 35 din CPR permite transmiterea simultană a probelor rezultate în urma unei expertize de către experți în discipline similare. În general, în aceste circumstanțe, părțile vor trece la interogatoriul contradictoriu, iar apoi judecătorul va rezuma poziția cu care experții sunt invitați să fie de acord.

[1] A se vedea Partea 32 din CPR

[2] A se vedea Partea 31 din CPR

[3] Partea 34.8 din CPR

[4] A se vedea Partea 35 din CPR

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

- Dezvăluirea

În urma unui ordin de dezvăluire, fiecare parte trebuie să comunice celorlalte părți o listă a înscrisurilor relevante care se află sau s-au aflat în posesia sau în controlul acesteia. Celelalte părți au apoi dreptul de a examina și de a face copii ale înscrisurilor. Se poate percepe o taxă pentru fotocopiere.

- Martorii

Instanța impune părților să comunice declarațiile semnate din partea fiecărui martor pe care intenționează să le invoce înainte de proces. Declarația poate fi redactată de martor, însă, adesea, este elaborată de avocatul părții pentru care martorul depune mărturie. Declarația ar trebui să prezinte în întregime elementele de probă ale martorului, cu propriile cuvinte, dacă este posibil.

În cazul în care s-a dispus ca o parte să prezinte o declarație din partea unui martor, dar nu este în măsură să obțină o astfel de declarație, partea poate solicita autorizarea instanței de a furniza un rezumat al mărturiei, indicând probele preconizate a fi prezentate de către martor sau aspectele cu privire la care partea intenționează să interogheze martorul.

Dacă instanța dispune că mărturia trebuie să fie obținută sub forma unei depoziții, martorul va depune mărturie oral în fața unui examinator numit de instanță. Examinarea se va desfășura ca și cum ar fi un proces, cu posibilitatea deplină de interogare a martorului, și va fi furnizată o transcriere a probelor prezentate.

- Martorii experți

Dacă instanța acordă autorizarea pentru prezentarea de probe rezultate în urma unei expertize, părțile elaborează instrucțiuni adresate expertului (experților). În cazul în care există un expert comun, părțile pot da instrucțiuni separate expertului dacă nu se pot pune de acord asupra acestora. Expertul va pregăti un raport scris, iar responsabilitate principală a acestuia este față de instanță și nu față de partea sau părțile de la care a primit instrucțiuni. O parte poate apoi să adreseze întrebări scrise unui expert care a primit instrucțiuni comune sau instrucțiuni de la o altă parte. În cazul în care există experți separați, instanța poate, de asemenea, dispune

să aibă loc discuții între experți pentru a identifica domeniile de acord și de dezacord. Martorii experți au dreptul de a fi plătiți pentru serviciile lor, în mod normal de către partea sau părțile care le dau instrucțiuni.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

Ori de câte ori părțile solicită ordine care să le permită obținerea sau prezentarea de probe, instanța va trebui să se asigure că elementele de probă în cauză sunt susceptibile de a fi relevante și admisibile. Atunci când analizează modul de exercitare a competențelor sale, instanța trebuie să încerce, de asemenea, să gestioneze cazurile în mod just, ceea ce include economii de cheltuieli și soluționarea cauzelor în mod echitabil, rapid și proporțional cu importanța, complexitatea și valoarea cererii. Aceste considerații pot determina instanța să respingă cererile sau să pronunțe dispoziții din proprie inițiativă (de exemplu, solicitarea unui singur expert comun, și nu a unor experți separați numiți de fiecare parte).

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

Faptele pot fi dovedite prin probe, prin prezumțiile și deducțiile care rezultă din probe și de către instanța judecătorească care ia act de fapte din punct de vedere judiciar (a se vedea mai sus). Tipurile de probe care pot fi invocate în procedurile civile sunt depozițiile martorilor, înscrisurile și dovezile concrete. Înscrisurile pot include documente pe hârtie, înregistrări computerizate, fotografii și înregistrări video și audio. Dovezile concrete constau în alte elemente materiale relevante pentru chestiunile în litigiu care sunt prezentate în fața instanței, cum ar fi produsele care fac obiectul unui litigiu privind proprietatea intelectuală. Acestea pot include, de asemenea, vizitarea de către judecător a locului unui accident sau a unui alt loc relevant.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

În principiu, martorii depun mărturie oral, la proces. Cu toate acestea, după cum s-a menționat mai sus, fiecare parte este obligată să comunice o declarație din partea fiecărui martor pe care partea intenționează să o invoce. În cadrul procesului, martorului i se va cere să confirme veridicitatea și acuratețea declarației sale, care va constitui apoi proba prezentată de martor pentru partea care l-a numit. În cazul în care a fost comunicat numai un rezumat al declarației martorului, martorul va trebui să depună o mărturie orală mai detaliată.

Martorii experți depun mărturie prin rapoarte scrise, cu excepția cazului în care instanța dispune altfel. Un raport de expertiză trebuie să prezinte concluziile sale, faptele și ipotezele pe care se bazează, precum și fondul instrucțiunilor expertului. Instanța va decide dacă este necesar, de asemenea, ca un expert să participe la proces pentru a depune mărturie orală. Un evaluator numit de instanță nu va fi obligat să depună mărturie orală.

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

Instanța dispune de o largă putere de apreciere în ceea ce privește greutatea sau credibilitatea care ar trebui acordată oricărui element de probă. Nu există nicio normă care să interzică prezentarea unei declarații extrajudiciare drept probă a faptelor conținute în respectiva declarație („mărturie indirectă”)[1], astfel încât o parte poate invoca o scrisoare ca probă a conținutului acesteia sau declarația unui martor privind o declarație făcută de o altă persoană. Cu toate acestea, mărturiile indirecte vor avea, deseori, o greutate mai mică decât mărturiile directe, în special dacă persoana care a făcut declarația ar fi putut fi chemată să depună mărturie.

Anumite documente și evidențe sunt acceptate ca fiind autentice. De exemplu, evidențele întreprinderilor și cele ale autorităților publice sunt acceptate ca fiind autentice în cazul în care sunt certificate ca atare de către un funcționar al întreprinderii sau al autorității publice. Iar diverse tipuri de documente oficiale (cum ar fi legi, regulamente, ordonanțe, tratate și registre judiciare) pot fi dovedite prin copii tipărite sau certificate, fără alte dovezi suplimentare.

[1] A se vedea Partea 33 din CPR și instrucțiunea practică aferentă.

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Anumite tranzacții (de exemplu, testamente și vânzări de terenuri) trebuie să fie efectuate în scris și, prin

urmare, vor fi necesare documente justificative pentru dovedirea acestora.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

În general, un martor care este competent să depună mărturie poate fi obligat să facă acest lucru. O parte care dorește să asigure prezența unui martor la proces pregătește o citație adresată acestuia prin care i se solicită prezentarea în instanță pentru a depune mărturie. Odată eliberată de instanța judecătorească și notificată în mod corespunzător, citația obligă martorul până la sfârșitul audierii.

În cazul în care instanța dispune că dovezile trebuie să fie prezentate de martor printr-o depoziție, însă martorul nu se prezintă sau refuză să răspundă la întrebări legale, atunci partea care are nevoie de depoziție poate solicita un nou ordin prin care să se solicite martorului să se prezinte sau să răspundă la întrebări.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

Regula generală conform căreia martorii competenți pot fi obligați să depună mărturie nu se aplică Reginei, entităților suverane străine și gospodăriilor lor, agenților diplomatici străini și funcționarilor consulari, reprezentanților anumitor organizații internaționale, precum și judecătorilor și juraților (în legătură cu activitățile lor în calitate respectivă). Soții și rudele părților pot fi obligate să depună mărturie în cadrul procedurilor civile.

Martorii care pot fi obligați în general să depună mărturie au, cu toate acestea, dreptul de a refuza inspectarea anumitor documente și de a refuza să răspundă la anumite întrebări pe motiv de privilegiu. Principalele tipuri de privilegii sunt secretul profesional al avocatului (care se aplică comunicărilor efectuate în scopul de a oferi sau de a solicita consultanță juridică sau în scopul obținerii de probe pentru litigii), privilegiul „fără a aduce atingere” (care se aplică comunicărilor dintre părți care sunt făcute într-o încercare reală de a încheia o înțelegere privind litigiul, cum ar fi ofertele de soluționare a unei pretenții) și dreptul de a nu se autoincrimina (ceea ce înseamnă că un martor nu poate fi obligat să depună mărturie în cazul în care există un pericol real de expunere a martorului sau a soțului/soției martorului la o acuzație sau la o sancțiune penală în Regatul Unit). Se poate renunța la privilegii.

Probele pot fi refuzate, de asemenea, pe motiv de imunitate de interes public, în cazul în care prezentarea lor ar fi contrară interesului public. Elementele de probă care pot face obiectul imunității includ dovezile referitoare la securitatea națională, relațiile diplomatice, modul de funcționare a administrației centrale, bunăstarea copiilor, investigarea criminalității și protecția informatorilor. În plus, jurnaliștii nu au obligația de a-și dezvălui sursele, cu excepția cazului în care dezvăluirea este necesară în interesul justiției sau al securității naționale sau pentru apărarea ordinii publice sau prevenirea criminalității.

Funcționarii bancari nu pot fi obligați să prezinte evidențe bancare sau să depună mărturie cu privire la conținutul acestora, cu excepția cazului în care există motive speciale pentru care instanța să dispună acest lucru, însă instanța poate dispune ca unei persoane să i se permită să inspecteze sau să copieze înregistrări din conturi bancare.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Un martor care nu participă sau refuză să depună mărturie după ce i-a fost notificată sau comunicată o citație de prezentare în instanță în calitate de martor poate fi acuzat de sfidarea instanței și pedepsit cu închisoarea [la Înalta Curte (*High Court*)] sau poate fi obligat să plătească o amendă [la Tribunalul Districtual (*County Court*)].

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Toate persoanele adulte sunt competente să depună mărturie în cadrul procedurilor civile cu excepția cazului în care sunt incapabile să înțeleagă natura jurământului pe care trebuie să îl depună martorii sau sunt incapabile să depună o mărturie rațională, de exemplu, din cauza unei boli mintale. În cazul în care un martor minor nu înțelege natura jurământului, mărturia acestuia poate fi totuși admisă, dar numai în cazul în care instanța consideră că minorul înțelege obligația de a spune adevărul și are „un nivel suficient de înțelegere pentru a justifica audierea mărturiei sale”.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Rolul judecătorului și al părților

În mod tradițional, martorii au depus mărturie în cadrul „interogatoriului principal” din proces ca răspuns la întrebările nesugestive adresate de avocatul părții care i-a chemat. Cu toate acestea, o mărturie figurează în prezent ca interogatoriu principal al martorului, cu excepția cazului în care instanța dispune altfel. Martorul poate fi apoi supus unui interogatoriu contradictoriu din partea avocatului părții adverse, care poate adresa întrebări sugestive martorului. Martorii experți care depun mărturie orală la proces pot fi, de asemenea, supuși unui interogatoriu contradictoriu, însă un evaluator numit de instanță nu poate fi interogat de către părți. Judecătorul poate adresa întrebări martorilor, de obicei pentru a obține clarificări cu privire la răspunsurile lor la întrebările avocatului.

Probe prin legătură video

Probele pot fi prezentate prin legătură video, numai dacă instanța acordă autorizarea pentru acest lucru. Atunci când analizează dacă să emită un ordin prin care să permită prezentarea de probe în acest mod, instanța va lua în considerare oportunitatea utilizării videoconferințelor (în special dacă un martor nu se simte bine sau se află în străinătate), costurile sau economiile asociate utilizării unei legături video, precum și implicațiile pentru caracterul echitabil al procedurilor (inclusiv gradul mai limitat în care instanța poate controla și evalua martorul).

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

În cazul în care comunicările transmise prin poștă sau prin intermediul unui sistem de telecomunicații (care include apeluri telefonice, faxuri și mesaje de poștă electronică) sunt interceptate în mod ilegal, conținutul acestor comunicări nu poate constitui probă în procedurile judiciare. În caz contrar, probele sunt în general admisibile chiar dacă au fost obținute în mod necorespunzător. Cu toate acestea, instanța are competența de a exclude probe care, de altfel, ar fi admisibile. Atunci când decide cum să procedeze, aceasta va cântări importanța elementelor de probă și gravitatea comportamentului necorespunzător. În cazul în care circumstanțele nu justifică excluderea elementelor de probă, instanța poate sancționa partea care a acționat în mod necorespunzător în alte moduri, cum ar fi obligarea acesteia la plata unor costuri.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Memoriile (respectiv documentele oficiale care prezintă cauza fiecărei părți) pot fi utilizate ca probe în cadrul audierilor interimare, dar nu vor constitui probe în proces.

Declarațiile martorilor prezentate de către părțile la procedură sunt admisibile ca probe în aceeași măsură ca declarațiile date de terți.

Linkuri relevante:

[Ministerul Justiției](#)

[Normele de procedură civilă](#)

■ Ultima actualizare: 08/09/2021

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.